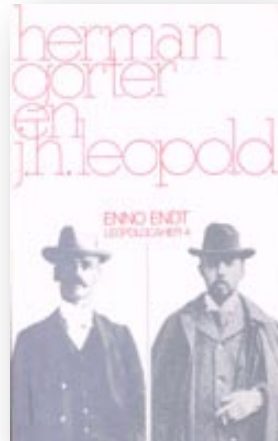

Brabants Boekenbal

Vooraf

De Stichting J.H. Leopold organiseerde tussen 1980 en 2003 literaire activiteiten in Tilburg. Meestal avonden waarop Nederlandse schrijvers voorlezen uit eigen werk en vragen uit het publiek beantwoordden. Een enkele keer publiceerde de Stichting zelf iets: cahiers meestal met essays of andere teksten (in het begin veelal zelf gekopieerde en genaaide schriftjes). Vooral in de jaren tachtig voorzag die Leopold Stichting in een groeiende behoefte. Literaire avonden en evenementen waren toen populair – onder invloed van televisieprogramma's waarin op een aardige manier aandacht aan boeken werd besteed. Literatuur trok volle zaken in Tilburg. Nu moet je je niet voorstellen dat dat hele serieuze, zwaarvoedige avonden waren. De in die tijd optredende schrijvers waren meestal goede performers; ze maakten van hun voorleesbeurten een echte show. Dáár kwam het publiek voor. Je was er op zo'n Leopoldavond even uit en je maakte tegelijkertijd kennis met het werk van auteurs zonder het zelf te hoeven lezen. En nog zoiets: mooie meiden kwamen er – om ik weet niet welke reden – in drommen op af. Van Joost Zwagerman tot Gerard Reve, van Frans Kellendonk tot Tom Lanoye: allemaal kwamen ze op die avonden langs. Ik vond dat zelf zo aardig dat ik vier jaar lang in het bestuur van deze Stichting heb gezeten. Een van de meest bekende activiteiten van de Stichting vormde de jaarlijkse Nachten van het Boek, die meestal in de Tilburgse Schoumburg werden georganiseerd. In de eerste of laatste zaterdag van de Boekenweek – dat varieerde – kwamen daar duizenden mensen op af. Het was de – toegegeven een beetje sneue – Tilburgse variant van het Boekenbal. Zo'n avond vergde een boel voorbereiding en vrijwilligers. Ergens begin 2000 is de Stichting met die Nachten gestopt: het viel niet meer op te brengen. Vanaf dat moment heeft de Stichting zich nog een tijdje toegelegd op kleinschaligere activiteiten. Zie <http://www.jhleopoldstichting.nl/index.html> en (voor de geschiedenis van de Stichting) <http://www.historietilburg.nl/tijdschrift/8/315.htm>. Op 21 september 2002 organiseerde de Stichting een reünie. Voorafgaand aan de reünie was de ex-bestuursleden gevraagd een herinnering aan hun mooiste Nacht van het Boek op te schrijven. Ik maakte het volgende stukje.

Ze waren allemaal wel leuk, die Nachten van het Boek in Tilburg, maar de aardigste vond ik die van 1985. Tijdens die editie zat ik zelf – nog maar net trouwens – in de club die dat allemaal organiseerde, de J.H. Leopold stichting. Vernoemd naar de vergeten dichtende schoolmeester die ooit in den Bosch geboren was, maar verder zijn hele leven buiten Brabant sleet. Beter dan niks in ieder geval en dat gold ook voor die stichting. In Tilburg bestond niet zoiets als een club of een kroeg waar schrijvers en dichters bij elkaar kwamen, om de dood simpele reden dat er geen waren (2x). Bij afwezigheid van het echte werk was die Leopold Stichting iets dat een literaire kring nog het dichtst benaderde: een soort uit de hand gelopen literaire fanclub. Maar toch eentje met een beetje prestige. En wie weet zou dat kunnen helpen, moet ik gedacht hebben. Of toch iets in die geest. Ik wilde er al langere

tijd in, maar dat lukte maar steeds niet. Ze kozen elkaar daar in die club. Je moest iemand uit het bestuur kennen. En toen kwam Tineke Aarts langs, een letterenstudente die ik kende. Lang zwart haar, mager, slim, beetje geneigd tot – tsja hoe zeg ik dat nou een beetje aardig? – tot konkelen. Nee, dat is misschien toch wat te negatief. Neiging tot, of toch wat plezier in steels gedoe. Dat zegt het denk ik beter. Laten we het daar maar op houden. Nou ja, zij zat er in, en ze wilde me wel introduceren in het Leopoldbestuur, Tineke. Maar ze deed er wekenlang een beetje geheimzinnig over. Waarom? Om me het belang van die club in te scherpen? Omdat ze er zelf nog maar net in zat? Omdat ze er iets voor terug wilde? Wie zal het zeggen?

In december 1984 was het eindelijk zover. Ik mocht – dat had Tineke geregeld – een keer op proef mee komen naar een van de vergaderingen van de Stichting. Dan zouden ze daarna wel zien. Ze waren toen bij Leopold al weken, misschien al wel maanden, aan het vergaderen ter voorbereiding op de aanstaande Nacht van het Boek. De zenit van het literaire jaar in Tilburg, gehouden aan het einde van de Boekenweek. Toentertijd werd nog in de zaal boven café Tooten (later ‘Marijnen’) vergaderd. Gespannen ging ik naar die eerste vergadering. Het voelde toch als een examen, een soort overhoring. ‘Was ik eigenlijk wel aan de maat?’ en ‘Wat was die maat eigenlijk?’

Boven bij Tooten. Ook daar kwam je niet zomaar. Eerst moest je vanuit het café zowat achter de bar wringen om vervolgens kruip-door-sluip-door – tussen de altijd natte jassen in de gaderobe – via een kleine steile trap naar de eerste verdieping te klauteren. Naar de vergaderruimten. Je zag op die nauwe trap geen hand voor ogen. Eenmaal op die eerste – vervelose – verdieping sloegen blauwe rookwalmen je tegemoet. In een soort gelagkamer stond daar een lange grote tafel met plaats voor 20 en die tafel was al op mijn eerste vergadering nagenoeg volzet. Het bestuur bestond volgens mij uit zestien of zeventien personen, maar wellicht heeft mijn herinnering in de tussenliggende jaren wat bestuursleden bij gefantaseerd. Het waren er in ieder geval veel. Geleerd volk, belezen lui, een beetje twistziek ook. Er werd veel en lang gedebatteerd in de aanloop naar de Nacht van het Boek van 1985. Er waren notulen – die werden minutieus doorgelopen en gecorrigeerd – en er waren kasboeken, secretarissen, penningmeesters, kas-, auteurs-, subsidie- en schouwburgcommissies, een draaiboek voor de opbouw, eentje voor de Nacht zelf, noem het maar op. De vergadering ademde – zeker in de eerste uren van bijeen zijn – professionaliteit, bezieling, fanatisme.

Dat proefde je aan de onvergetelijke Ton van Zeeland – toen secretaris – die zo fel van leer trekken tegen Willem de Lange over de staat van de kas, de kwaliteit van de uitgenodigde auteurs of de wereld meer in het algemeen. Zoiets leidde er vaak toe dat iedereen zich er dan tegen aan ging bemoeien. Met een begeesting en felheid alsof deze club het te zeggen had over de toekenning P.C Hooftprijs, of de verantwoordelijkheid droeg voor het hele Nederlandse cultuurbeleid op de middellange termijn, zo ging het er toe. En Piet Simons, de toenmalige voorzitter, (een vermoeide en aarzelende oud-leraar Nederlands) moest dat allemaal in goede banen zien te leiden. Af en toe was dat zichtbaar te veel voor hem. Gepraat en gepraat en gepraat werd er totdat het je duizelde. En het duurde lang. Van half acht tot op zijn minst een uur of half twaalf (soms nog later). En altijd op scherp. Iedere week werd er wel met een portfeuille gezwaaid (“zo heb ik er geen zin in”), elke week moest Piet het

weer sussen. Met drank en dan nog meer drank en nog meer geredekavel, totdat niemand meer wist waarover het eigenlijk ging. Totdat iedereen confuus, murw, of dronken was. En dan doofde het tijdelijk uit.

Dat was niet alleen zo die eerste week dat ik erbij zat, maar ook zowat iedere week die daarop volgde. Week in week uit vergaderde die club. De frequentie van de vergaderingen was heel hoog, de tijd-inhoud-effectiviteit-ratio zorgwekkend laag. Pas twee weken voor de Nacht – ik vergaderde toen denk ik al een maand of wat mee – begreep ik dat het deze vergaderclub helemaal niet te doen was om het organiseren van Nachten van het Boek, de literatuur, of de culturele verheffing van Tilburgers. Dit was een vriendenclub die met evenveel inzet en plezier de verbreiding en veredeling van uitstervende duivenrassen als stichtingsdoel had kunnen hebben. Zolang dat maar zou betekenen dat ze eens per week met elkaar hartstochtelijk in een bovenzaaltje zouden mogen bekvechten.

Dat bekvechten ging er in het seizoen 1985 nog heter aan toe dan anders. De Nacht van het Boek werd dat jaar, na een bitter en compleet uit de hand gelopen conflict met de intendant van de Schouwburg Ton Crone (over he-le-maal niks), georganiseerd op de uitwijklocatie Katholieke Universiteit Brabant. Maar ja, dat is een schoolgebouw en geen Schouwburg. En dat maakt nogal uit voor vertoningen. Alles wat strijk en zet was in die Schouwburg moest tot in detail worden uitgedacht in die marmeren wetenschapshallen van de universiteit. Honderden vraagtekens en open eindjes. Hoe en wanneer en in welke zaal zouden de auteurs optreden, hoe moesten ze worden opgevangen en naar bestemming worden gebracht, welke apparatuur was nodig, en hoe moesten de publiekverplaatsingen van zaal naar zaal worden

geregeld? Lastig want de doorgangen waren smal en het beloofde druk te worden. We hadden een prachtprogramma dat jaar.

Meestal was het lastig om bekende auteurs naar Tilburg te krijgen, vooral als je ze alleen maar het basishonorarium van Stichting Schrijvers School en Samenleving kon bieden. Toch een eind reizen naar Tilburg en 's nachts kan je maar moeilijk terug. Maar het zat mee in '85. We hadden dat jaar, mede door bemiddeling van Hugo Verdaasdonk (hoogleraar sociologie van de letteren op de KUB en huisvriend, of zoiets toch, van Harry Mulisch) een paar grote schrijvers kunnen vastleggen. Verdaasdonk regelde Mulisch. En daarna contracteerden we met enig gemak Hugo Claus, Boudewijn Büch, Johan Anthierens (voornamelijk als interviewer) en ook een aantal van de nieuwe garde, zoals A.F.Th. Van de Heijden, Thomas Rosenboom en Tom Lanoye (toen net gedebuteerd) zegden toe. Ook Jack Nouws – een vriend uit Zundert – zou zijn theaterdebuut maken die Nacht. Er waren nog heel veel meer leuke namen waarvan ik inmiddels de meeste weer vergeten ben. Het programma was indrukwekkend: het kon zich meten met de Nacht van de Poëzie. Iedereen was blij. Alleen Tineke Aarts – je weet nog wel – die niet. Niet omdat ze niet blij was, maar omdat we haar eigenlijk nog weinig op de vergaderingen zagen. Ze had erg geholpen Verdaasdonk te enthousiasmeren – die het idee van zo'n boerenboekenbal aanvankelijk niks vond – maar daar was het dan bij gebleven. Ze drukte zich een beetje, volgens sommigen althans.

Ook waar het betreft de muzikale omlijsting was uitgepakt. Veel entre-acts en ensembles. Als slotact zou – daar had ik me sterk voor gemaakt – de Cor Witjes band uit Rotterdam optreden. Een zootje ongeregeld uit de Maasstad, dat later, met tussenpozen, de vaste begeleidingsband van Loes Luca vormde. Echte straatartiesten, een beetje autistisch waar het ging om organisaties en publiek. Schijt-aan–alles-mentaliteit, maar dat wisten we eigenlijk nog niet op het moment dat we ze voor een appel en een ei boekten. Dat ze nooit onze post beantwoordden was eigenlijk wel een signaal. Alle afspraken verliepen over de telefoon met altijd veel verkeerslawaaï op de achtergrond. Tja, we hadden misschien beter moeten weten.

Enfin, naarmate de Nacht dichterbij kwam, werden de problemen exponentieel groter. De hele organisatie begon de stichting boven het hoofd te groeien. Financieel waren er open eindjes, en de bestuursleden begonnen – onder druk gezet – op elkaar te grommen. Alle bestuursleden die geen vaste betrekking als penningmeester, secretaris of voorzitter hadden werden geacht andere taken – verkaveld in talloze commissies – op zich te nemen. Daar zaten corvees bij variërend van de bemensing van de kassa's aan de ingangen, het ophangen van posters, tot aan de zorg voor de inrichting van de bars en het opzetten van stands. Er waren de wat interessantere taken (aantrekken van sponsors, regelen van stands, zorg voor de kaarten, in- en uitgeleide van de auteurs en artiesten) en er waren 'toptaken': contact met de auteurs, aankondiging in de zalen en de de facto begeleiding van de auteurs op de avond (niet de in- en uitgeleide, maar het werkelijke gastheerschap). Om die toptaken werd gevochten. Dat was een andere reden waarom veel van de bestuursleden in die Stichting zaten. Ik denk niet dat de meesten zelf schrijver wilde worden, of veel met het literaire vak op hadden (wel boven gemiddelde lezers naar mijn indruk, maar lang niet allemaal). Nee, het persoonlijke contact met een van de grootheden van de Nederlandse literatuur! Daarmee een praatje te kunnen maken, een keer een beroemdheid van nabij te mogen ervaren, je naam op de Olympus te mogen laten klinken. Daar draaide het kennelijk om. Eigenlijk zocht dat bestuur niet meer en minder dan wat nu zo lelijk heet: 'backstage greet and meet'. Maar daar moest wel heel wat voor gebeuren. Het chagrijn nam toe in aanloop naar de Nacht vooral omdat het vermoeden begon te ontstaan dat sommige bestuursleden er de kantjes van afliepen, en zich alleen gereed hielden voor de prestigieuze taken. Na de vergaderingen begonnen 's avond laat spontaan opgerichte commissies van kwaad bloed, het gif van achterdocht en na-ijver te mixen in lange nachtelijke sessies. Het werd al maar ongezelliger in de weken voorafgaand aan de Nacht van '85.

Er was gedoe met de catering (de studentenvereniging Olof zorgde daarvoor maar wilde veel te veel ontvangen) en de standplaatshouders (op welke plek en tegen welke kosten met welke exclusiviteit). Ook de locatiehouder, de universiteit, had ineens allerlei eigen noten op de zang. Er mochten maar zo en zo veel mensen binnen en dan ineens mocht dit en dat weer niet worden opgehangen of verplaatst. Problemen te over, ook van financiële aard. Mulisch was duur (fl. 1500,-!, nu is dat een fooi) en dan ineens wilde Jaap Goedegebuure niet meer meedoen omdat er iemand op het programma ooit eens iets over hem had gezegd. En Claus, Mulisch en Büch (die laatste was erg lastig) hadden dringende programmawensen (wanneer in het programma, met wie en voor of na wie). Iedere dag van de laatste week bracht wel weer een nieuw incident, en al hoort het er bij, wennen doet het nooit.

Een project dat in de directe aanloop naar de Nacht de meeste hoofdbreken bezorgde was de inrichting en aankleding van de Aula van de universiteit. Die Aula is een enorme kuip met een veertig meter breed podium en een plafond van minstens acht meter hoog. Het ademt de kille neo-kubistische sfeer van een kerkinterieur uit de jaren vijftig. Een grijze zee van schoon metselwerk met daarvoor gezet een veel, veel te grote podium. Ik heb twintig jaar op verschillende tijdstippen in die Aula mogen zitten, maar na vijf minuten val je er door de loutere entourage onmiddellijk in slaap. Het is onmogelijk om in die wijdsheid je ogen te fixeren op een bepaald punt. Je aandacht wordt verstrooid en dat in een zaal die is gewijd aan het gesproken woord. Die zaal verdooft alles, wiegt isometrisch alle menselijke activiteit in een soort coma.

Om er voor te zorgen dat ons publiek niet in slaap zou vallen, waren we in zee gegaan met een hoog aanbevolen decorontwerper. Een aanmatigende eikel vol Rem Koolhaas- en Jean des Bouvrie-achtige ideeën. Nagenoeg al die ideeën waren volstrekt onuitvoerbaar. Na een hoop gekibbel over zijn artistieke integriteit en de grenzen daarvan (uiteindelijk bleek hij een gesjeesde etalage-inrichter) kwam er dan toch een ontwerp dat alle partijen tenminste niet helemaal ongelukkig maakte. Om het ontwerp tot een succes te maken, moest er toch nog veel aan de Aula zelf worden veranderd. Hij, de ontwerper, had het idee opgevat op het podium van die aula een soort theater in te richten. Een podium op een podium als het ware. Zeker een week werk om dat te realiseren, zo niet meer. Mooi allemaal, maar we mochten niks doen in de gebouwen van de KUB vóór vrijdagmiddag vijf uur, de dag voorafgaande aan de Nacht.

Die vrijdagmiddag stonden we dan ook op scherp. Klokke vijf doken alle bestuursleden, de meegebrachte vrijwilligers en hun entourage dwars door een receptie van de een of andere promotus heen de Aula in en begonnen er ongehoord hard en vooral ongecoördineerd te werken tot diep in de nacht. Er moesten podia worden gebouwd, dingen worden versleept, bars worden ingericht en spullen worden opgehangen. Het gebouw was enorm en we waren met veel te weinig. Ik was na die eerste doorwerkte nacht al aan het einde van mijn Latijn. En ik was niet de enige. De andere dag (om 9.00 AM stipt weer allemaal present) van hetzelfde laken een pak, alleen nog wat nerveuzer, chagrijniger en nog slechter op elkaar afgestemd. Om vier uur 's middags – drie en een half uur voor de opening van de Nacht – was de situatie, als je een welwillende en optimistische inschatting wilde geven, op zijn minst wanhopig. Dat zou nooit meer lukken, zo leek het wel. Tot overmaat van ramp hoorden we op dat moment iets achter het podium van de Aula neerploffen: het wandkleed 'Orpheus in de onderwereld' van 7 meter bij 5 meter gehaakt door nonnen in Moergestel kwam naar beneden zetten, nadat ik de meeste bevestigingstouwjes boven had losgesneden met een stanleymes (kon even niks anders vinden.) Een van de bouwers had vervolgens de laatste bevestigingsdraden van het monsterlijke gevaarte aangeraakt. Boem! Samen met ene Johan en Jaap hebben ik het wandkleed netjes opgerold en tegen de wand aangelegd. Dat hebben we zo netjes gedaan dat na de Nacht er een niet reparabele vouw onderin het doek bleek te zitten (zit er nu zestien jaar later nog steeds in). Geraamde schade ergens rond de fl. 45.000,- iets meer dan de totale begroting van de hele Nacht, maar enfin, dat konden we toen nog niet weten.

De toeloop van het publiek naar de Nacht van het Boek van 1985 was enorm. Het evenement kwam op het hoogtepunt van de literaire rage. Nederlandse schrijvers waren gevierd omdat ze zo veelvuldig op televisie te zien waren. Elke week was er bij populaire programma's gepresenteerd door lui als Adriaan van Dis of Sonja Barend wel een auteur te zien (Tom Lanoye was net een paar dagen voor de Nacht bij Sonja te gast). Of beter: was er een relletje met een auteur. De week voorafgaand aan het evenement was er een run geweest op de kaarten en eigenlijk kon rond de opening van de Nacht zelf de kassa in de KUB al dicht. Totaal uitverkocht. Nou ja, we mochten maar een bepaald aantal kaarten verkopen. De KUB en de brandweer wilden in verband met de brandveiligheid niet meer dan 2500 mensen binnenlaten. Te weinig voor Leopold om quitte te kunnen draaien. Door een 'misverstand' werden er daarom die avond aan de kassa toch nog wat langer kaarten verkocht, zodat het rond een uur of 22.00 's avonds zo druk was dat je niet meer voor of achteruit kon in de gangen tussen de zalen.

Alles stond stil, niemand kon zich nog bewegen. Wonder boven wonder bleef het programma met een hoop kunstgrepen – of door gewoon gelukkig toeval – nog aardig lopen. De chaos in de communicatie tussen de Leopoldbestuurders was kostelijk en dat is gelukkig op andere Nachten van het Boek nooit echt beter geworden. Die milde paniek en desorganisatie hoort er bij. De Nacht van het Boek van 1987 (Reizen door de Nacht – wederom in de Schouwburg) vond ik wat dat betreft te gladjes en steriel.

Nee, dan de Nacht van '85.

De deuren gingen al om half acht open, maar het literaire programma zelf zou pas om half tien of zo beginnen. Het was zo vroeg in maart nog aardedonker buiten. Binnen heerste daardoor al snel schemerduister. Te weinig verlichting bij de entree en in de glazen doorgangen. Even niet aan gedacht. Niks daarover in het draaiboek. Zoals trouwens dat, hele oneindig gedetailleerde draaiboek op bijna geen enkele van de werkelijke vraagstukken van problemen van de Nacht een antwoord gaf.

Ik had die avond drie klussen, en eigenlijk gingen die allemaal de mist in. Mijn eerste taak als junior lid (en koelie) was te zorgen voor de bevoorrading voor de sprekers. Die zouden om negen uur bij elkaar komen in een zaal naast de aula (CZ 111) om daar de marsroute met elkaar door te spreken. Schrijver, journalist en televisiebekendheid Johan Anthierens was de centrale man van de avond. Hij zou ten overstaan het publiek in de grootste zaal – de Aula – alle schrijvers van enig belang introduceren. De opzet was dat 'zeg maar Johan' iedere schrijver, alvorens die een stukje voor zou lezen, op zou treden of god-weet-wat-niet aan zou richten, deze even kort zou interviewen. Een originele en vernieuwende formule, echt dat vonden we allemaal. En het was nog maar een gedeelte van het masterplan. Die intro-interviewtjes waren eigenlijk maar opstapjes naar het klapstuk van de avond. Aan het eind van 'De Nacht' zou Anthierens alle lijnen bij elkaar nemen in een spetterend groepsinterview met de belangrijkste sprekers. Het thema waarmee de klok van de wereldgeschiedenis voor altijd zou worden verzet was, geloof ik, zoiets als het nut van de literatuur.

Om half acht zat ik in een bestelbus om Johan Anthierens van het Centraal Station Tilburg te halen. Hij reed geen auto, vandaar. De KUB is minstens twintig minuten lopen van station en toch zeker tien minuten rijden. Wij waren er precies om vijf over half acht zoals afgesproken. Met zijn vieren in een bestelbus: een feest van inefficiëntie. Anthierens was er al. Zo te zien stond hij zelfs al even te wachten. Wat ziet een mens er toch kwetsbaar en lullig uit met een plastic zak onder zijn arm in het druilerig avondschemer voor het Centraal Station van Tilburg. Daar is geen enkele faam tegen bestand.

“Zeg maar Johan.”

Hij had zich terdege voorbereid, Anthierens, en ik merkte al direct dat hij nerveus was. Ook voor hem – de man die vele televisieprogramma’s presenteerde, waarvan heel wat live en enkele die flink uit de hand gelopen waren – ja, ook voor hem was dit kennelijk toch nog spannend. Hij had voor de gelegenheid zelfs een nieuw lichtblauw pak gekocht dat hem erg goed stond. Tip top die Anthierens.

We leverden Anthierens af en gingen weer op zoek naar anderen. Op Büch stonden we al een tijdje te wachten bij station CS totdat er iemand anders in een auto kwam vertellen dat Büch zelf al een taxi had genomen en daarmee ook was aangekomen op de KUB. Tja..We hadden toch afgesproken... Weer terug naar de KUB voor nieuwe marsorders. Daar kregen we te horen dat Van der Heijden was doorgereisd naar Tilburg-West omdat hij de hele tijd vergeefs op ons had staan te wachten (we hadden hem niet herkend van zijn flatterende foto achterop zijn eerste boek). En zo ging het nog een paar keer. Uit vijf ritten haalden we twee auteurs. En binnen ging het niet beter. Daar waren ze nog niet eens begonnen en ze liepen al achter op schema. Pas later die avond ontdekte een paar bestuursleden dat als je het draaiboek – dat al die maanden zo minutieus was voorbereid – weggooide het allemaal veel vlotter liep. Dat oorspronkelijke draaiboek bleek als zand in de machine te werken.

Na de pendeldiensten met de auteurs moest ik vervolgens samen met Twan Geurts, hoofdredacteur van het Universiteitsblad en bestuurslid, Chinees gaan halen voor de gasten. Want die zouden wel honger hebben. Twee kartonnen verhuisdozen vol Chinese gerechten kregen we mee bij Hoi Nin (of zoiets) in Tilburg West. Twan kreeg nog een kus van de eigenaresse voor de grootste bestelling die daar ooit in een keer was geplaatst.

Hop, hop terug naar de KUB en toen hup, hup door naar de kamer waar de auteurs verzameld waren. Kom op, want we waren al veel te laat. Op een holletje rolden we de verhuisdozen Chinees binnen. “Hier, zo die voor u, jij deze, wie kroepoek en wie ook al weer een pin-da-allergie?”

Bij het open maken van de tweede doos open en vraag Anthierens wat hij ook weer besteld had.

“Babi Pangang.”

Terwijl ik het papier van de bakjes in de doos een beetje open, ruik ik de geur van rode zoetzure saus, die bij Babi Pangang hoort. Ha!! ‘Hier’, zeg ik, of ‘alstublieft’ of zoiets, en op dat moment kieper ik (blijf ergens achter haken of zo) de hele inhoud van de bak Babi Pangang over het lichtblauwe pak van Anthierens. Over zijn vestje, colbert en broek. Totaal geruïneerd. Water, handdoeken, sponsjes met heet water, niets mocht baten. Onze sterspeler zag er uit alsof hij vol door een brisantgranaat in zijn kruis was getroffen. Snel, snel werden er vervangende kleren voor hem gezocht, en ik droop af naar mijn volgende klusje, dat was het ‘zaalwachten’.

Zaalwachten hield in dat je een auteur opving en dan naar de zaal van bestemming begeleidde. De belangrijkste auteurs werden één-op-één gechaperonneerd. Tineke Aarts had bijvoorbeeld de zorg voor Thomas Rosenboom met de opdracht hem de gehele avond niet uit het oog te verliezen. De taak van de zaalwacht was de auteur op een afgesproken tijdstip op een afgesproken plaats op te halen. Om dat in goede banen te leiden, hadden we portofoons. Ter beschikking gesteld door de KUB. Na een hele korte instructie kreeg je dat ding mee, echter niemand had zich gerealiseerd dat je niet met twaalf personen tegelijkertijd door die dingen kan gaan schreeuwen en dat je vooraf goede afspraken moeten maken over het gebruik. Na een kwartier was er kakofonie en complete chaos. Wat ook niet hielp was dat de vijf mensen die zo'n ding in de zaal hadden het apparaat schielijk uitzetten omdat het zo'n herrie maakte. De communicatie liep helemaal vast en dat betekende dat je als zaalwacht dan maar zelf door het publiek moest gaan lopen zoeken om een schrijver op te sporen.

De eerste auteur die ik naar zijn zaal moest brengen was Jack Nouws. Die heeft een zeer markant uiterlijk (hoornbril, goatie en het dikste borstelhaar dat je je voorstellen kan) en die ken ik als vriend en dorpsgenoot al heel lang. Die avond kon ik hem echter niet vinden. Gelukkig had hij de Portrettenzaal, waar hij wezen moest, op eigen kracht weten te vinden. Hij stond al voor te lezen toen ik binnenkwam.

De volgende die ik moest bezorgen was dichtster Jana Beranová. Mooi natuurlijk, alleen ik wist niet wie Jana Beranová was. Nooit van gehoord, nooit iets van gelezen. Later kwam ik er achter dat, had ik wel geweten wie JB was, ik haar toch nooit zou hebben kunnen vinden in de mensenmassa. Jana Beranová is ca. een meter en vijfenvijftig centimeter groot. Gelukkig vond een ander bestuurslid haar. Bij toeval.

Mijn laatste klusje was de begeleiding van de leden van de Cor Witjesband. Die zouden de Nacht als eindband muzikaal afsluiten om ca. twee uur 's nachts. Ze reisden op eigen gelegenheid en ik zat vanaf half een al in mijn rats. Taal noch teken en ik wist verder niets van die lui. En ze moesten ook nog opbouwen midden in die mensensoep. "Amai." Om een uur of een kwamen ze alsnog binnen, vrolijk, gezellig, maar kennelijk ook in de olie of anderszins van de kaart. Op het moment dat ik bij ze kwam, sloegen ze armen om me heen en ik moest meedrinken van hun bijzondere pruimenjenever en hijsen nemen van hun joints. "Heel speciaal spul". "Opbouwen, hoe gaan jullie opbouwen?", wilde ik weten. Geen antwoord. Onder twee paar sterke armen werd ik meegetroond naar de bar en zag nog net uit mijn ooghoek dat de drummer te midden van het publiek in een potplant stond te pissen.

"Jullie hadden toch consumptiebonnen?"

Ik wilde er een paar afscheuren, maar Suus, zo noemden ze de bassist, nam het hele pakket. Een straatband. Gewend de dingen zelf te doen. Al waren ze later op komen dagen dan was afgesproken (ze zouden er al om twaalf uur zijn), binnen 20 minuten lukte het ze de zaak op te bouwen. En met heel veel lawaai en pret begonnen ze direct daarna hun apparatuur uit te testen. Dat gaf bijzonder veel overlast in de Aula, want de Cor Witjes band stond vlak naast die zaal in de hal. Geïrriteerd begon iedereen buiten en binnen in die zaal (een open verbinding) te sissen en de vinger op de mond te leggen tijdens de opwarmingssessie van de Cor Witjes Band. Cor, de zanger met een ongewoon grote rij tanden, leek er geen erg in te hebben. Hij keek eens naar de overige bandleden en tikte af "drie, twee, een."

"He, ho, hé" probeerde ik ze boven de keiharde muziek uit de bezweren. "Stop, stop...!"

De deuren van de Aula vlogen ver open en verontwaardigd kwamen enkele medebestuurders op me af. “Die band **moet** wachten!!! Ze kunnen elkaar zelfs het podium niet meer verstaan. Dat geluid is zo doordringend. Ze moeten onmiddellijk stoppen!”

Zwaaiend met mijn armen ging ik vlak voor de band staan. “Stoppen, wachten op mijn teken, anders krijg je niet uitbetaald.” Daarop hielden ze de een na de ander op met spelen, lachten me smalend uit (joh, rukkertje, neem een blokker..), en bouwden maar direct een paar nieuwe joints. Ook de perenjenever ging weer rond. Ze hadden het naar hun zin en schaterden van het lachen.

“Hé rukkertje, haal jij nog eens effe wat te buizen voor ons....” Ze wilden allemaal iets tweevoudigs.

Na vijf minuten waren de glazen leeg en keken Cor en Suus al weer verveeld rond. Binnen tien minuten was ook het tweede rondje dubbele consumpties op net als de joint, net als de pruimenjenever. De lol was er nu af, ze leken zich te vervelen. Omdat Cor even naar de toilet moest, dacht ik de kans schoon te zien om mijn hoofd om de deur te steken in de – uitpuilende – Aula. Daar werd schutterig beschaafd – ja zeg maar literair – gelachen. De sfeer was opperbest, misschien een beetje trutterig. Ik kon nog net een heel antwoord van Harry Mulisch horen toen ik weer tonen achter me hoorde van de Cor Witjes band. Zo snel ik kon probeerde ik me een weg terug te banen door het volk, maar die draaiden – aangetrokken door het geluid – allemaal om naar de band en versperden met hun ruggen mijn weg. Ik zag Cor boven de koppen nog even naar me kijken met een blik die leek te vragen “Kan die?” Ik gebarde nee, waarop Cor aan zijn band een instemmend knikje gaf “Drie, twee, een...” Vanaf dat moment kon niemand nog iemand verstaan en snerpte de snoeiharde Cajun-achtige geluiden van de band dwars door alle gangen en zalen van de KUB. Uit de weinige apparatuur die ze hadden wisten ze een enorme geluidopbrengst te halen. In de Aula werd alles door de Witjesrock overstemd en heeft Johan Anthierens er, na wat gestuntel in dat te kleine grijze kleine leenpak dat ie aanhad, er dan maar een onverstaanbaar eind aan gebreid. Het was eigenlijk ook wel mooi geweest.

De Cor Witjes band speelde nog een uur of anderhalf door waarna het laatste publiek weer een half uur later voldaan huiswaarts keerde. Maar niet de stichtingsleden. Om een uur of drie of daaromtrent konden die aan de slag om – zoals contractueel met de KUB vastgelegd – alles op te ruimen. Een enorm karwei voor de opgebrande bestuursleden. Na de aanvallende euforie over de geslaagde nacht, had iedereen al snel tabak van de zware, oneindig lijkende opruimklus. Om een uur of half vijf had iedereen er regelrecht tabak van en begon het grommen weer. De ontzuivering kruiste de vermoeidheid. Sommige stichtingsleden wilden naar huis, maar dat leidde tot bittere verwijten over en weer. “Iedereen blijft tot het klaar is.”

Tot ongeveer negen uur de andere ochtend hebben we met meubilair en decorstukken gesjouwd. Hebben we ca. tot tien uur glazen gewassen en alle vloeren gedweild. Alle zeshonderd vierkante meter om en nabij. Zo rond een uur of half zeven in de ochtend was er een nazit in de flat van Ton van Zeeland. Daar werd de maat van de Nacht opgemaakt (van de buitenkant geslaagd, aan de binnenkant niet zo’n succes) en de maat van de bestuursleden genomen. En pas toen vernam van de echte maat der dingen in de J.H. Leopold stichting, en

leerde ik de maatlat kennen waarnaar ik zo benieuwd was geweest. Mmmmm... Er waren nabranders, er was napijn en er waren staartjes.

Toen bestuurslid Tineke Aarts een paar dagen later – gevraagd naar haar afwezigheid bij het opruimen na de Nacht – een beetje trots meldde dat ze om twee uur 's nachts debutant Thomas Rosenboom naar haar huis en naar (haar) bed had gebracht, kon, in tegenstelling tot wat ze verwachtte, niemand dat waarderen. Ze werd zonder pardon en per direct uit de Stichting gezet. Ja, zo waren ze ook wel weer...

Eerder in verkorte vorm gepubliceerd in: Stg. J.H. Leopold *Herinneringsboek* 2002 onder de titel: 'Als getroffen door een brisantgranaat...'. Gewijzigd en aangevuld 2008, 2009

Wim © Voermans 2002, 2008 en 2009